

**Справа «Компанія Комінгерсол С. А. проти
Португалії» (Comingersoll S. A. v. Portugal 35382/97)**

У рішенні, ухваленому 6 квітня 2000 року у справі *«Комінгерсол С. А. проти Португалії»*, Суд постановив, що :

- було порушення ст. 6 Конвенції щодо права на справедливий судовий розгляд.

Відповідно до ст. 41 Конвенції суд призначив заявнику 1 500 000 португальських ескудо як відшкодування моральної шкоди.

Обставини справи

Заявник – компанія Комінгерсол С. А., (Comingersol Comercio e Industria de Equipamentos S. A.) є державним підприємством, утвореним відповідно до національного законодавства Португалії. Офіс компанії знаходиться у місті Карнаксіде (Португалія).

У власності заявника перебували вісім векселів, виданих фірмою А. LDA, на загальну суму 6 812 106 португальських ескудо. Оскільки векселі не були вчасно оплачені, заявник 11 жовтня 1982 року звернувся з позовом до Лісабонського суду першої інстанції з вимогою про примусове стягнення з А. LDA зазначеної суми. Відповідач звернувся до цього ж суду із зустрічною аргументованою вимогою про нестягнення з нього коштів у примусовому порядку. У результаті проведення двох судових слухань 6 грудня 1982 та 19 червня 1986 року суд першої інстанції вирішив справу на користь А. LDA. Заявник звернувся до Лісабонського апеляційного суду, оскаржуючи рішення суду першої інстанції. 28 лютого 1989 року апеляційний суд скасував рішення суду першої інстанції, тим самим, відмовивши відповідачу у захисті від примусового стягнення з нього вексельних платежів. А. LDA подала касаційну скаргу до Верховного суду, яка, однак, була відхилена останнім 11 березня 1992 року. Рішення Верховного суду було остаточним і не підлягало оскарженню. Матеріали справи були повернуті до Лісабонського суду першої інстанції.

Тим часом, ще 2 лютого 1984 р. інша компанія звернулася до суду з вимогою не допустити примусового стягнення вексельних платежів з А. LDA. Розгляд цього позову тривав до кінця провадження у справі заявника проти А. LDA і тривають ще досі у Лісабонському суді першої інстанції.

Зміст рішення Суду

Палата Суду, до слухання у якій була призначена справа, передала її на розгляд Великої палати, оскільки вирішення спору вимагало з'ясування питання про можливість відшкодування моральної шкоди юридичній особі.

Заявник, посиляючись на ст. 6 Конвенції, оскаржував тривалість провадження у справі.

Суд з'ясував, що під час судового провадження мали місце тривалі затримки, які вже самі по собі свідчать про невинуватену тривалість слухання справи. Період у 17 років та 5 місяців до винесення остаточного рішення у справі, провадження у якій ще повністю не завершено і яка полягає у підтвердженні права на примусове виконання юридичних обов'язків, а отже, за самою своєю природою вимагає негайного вирішення, не може вважатися розумним.

Таким чином, виходячи із конкретних обставин справи, Суд прийшов до висновку про нерозумність строку судового провадження, а отже, про порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Заявник просив 20 000 000 ескудо у відшкодування майнових збитків і 5 000 000 ескудо моральної шкоди. Уряд, зокрема, стверджував, юридична особа – суб'єкт підприємницької діяльності не може вимагати відшкодування моральної шкоди. У цьому відношенні Суд відзначив, що його рішення, яким визнається факт порушення права, покладає на державу-відповідача безумовний обов'язок припинити таке порушення і відшкодувати шкоду ним заподіяну. Серед обставин, які Суд взяв до уваги при оцінці розміру компенсації були майнова шкода, тобто втрати майнового характеру, які стали прямим наслідком порушення права, та немайнова шкода, що повинна бути компенсована за хвилювання, незручності, невизначеність становища, спричиненого порушенням, а також

інші не майнові втрати.

У конкретній справі заявник не зміг довести жодної майнової шкоди, завданої порушенням права, а тому ключовим питанням для Суду стала можливість заявника як юридичної особи вимагати відшкодування моральної шкоди.

Виходячи з власних прецедентів, а також практики Комітету Міністрів Ради Європи та держав – членів організації, Суд прийшов до висновку, що можливість отримання компенсації за моральну шкоду юридичною особою – суб'єктом підприємницької діяльності не виключається. Суд вкотре повторив, що Конвенцію слід застосовувати та тлумачити у спосіб, який би забезпечував ефективність та можливість практичної реалізації, захищених нею прав. Тому для того щоб призначити грошову компенсацію заявнику, виходячи з принципу повного відшкодування збитків, Суд мав з'ясувати, чи передбачає право, закріплене у ст. 6 Конвенції, можливість компенсувати моральну шкоду юридичній особі – суб'єкту підприємницької діяльності. З матеріалів справи випливає, що необґрунтовано тривалий строк судового провадження повинен був спричинити компанії, її директорам, власникам значні незручності та невизначеність, хоча би у повсякденній діяльності підприємства. Компанія-заявник, зокрема, була позбавлена можливості задоволення своєї вимоги своєчасно. Крім того, питання про її задоволення ще досі не вирішено. У зв'язку з цим Суд прийшов до висновку, що заявник перебував у стані невизначеності, що обумовлює можливість компенсації завданих йому збитків. Виходячи із принципа справедливої компенсації, який закріплений у ст. 41 Конвенції, Суд призначив заявнику 1 500 000 португальських ескудо у відшкодування моральної шкоди.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.